

PARIŠKA KONFERENCA

25. aprila t. l. se nameravajo sestati v Parizu zunanji ministri štirih zaveznških držav, da uresničijo sklepe, ki so jih sprejeli na sestanku v Moskvi. Gre za pospešitev rešitve vseh najvažnejših vprašanj v zvezi z izdelavo mirovnih predlogov napram poraženim državam, ki so se borile na strani nacistične Nemčije.

Tega dne bodo zunanji ministri imeli že na razpolago gradivo, ki ga je medzavezniška komisija nabrala tekom svojega bivanja med ljudstvom Julijske krajine. Komisija je tudi na lastne oči videla, katere so težnje in želje primorskega ljudstva; povezano je etnično, ekonomsko, torej nerazdružljivo s svojim naravnim zaledjem, ki ga tvori Jugoslavija. Prepričani smo, da, ko se bodo zunanji ministri seznanili z gradivom, bodo postopali pravično pri izdelavi samih predlogov.

Dogodki zadnjih dni, posebno ob priliki obiska komisije na ozemlju Julijske krajine, so ponovno potrdili dejstvo, da imamo na italijanski strani opravka s hudim šovinizmom, ki ima seveda svojo glavno oporo onkraj zapadne demarkacijske črte. Že dejstvo samo, da se demokratično ljudstvo Julijske krajine ni tako globoko spozabilo kot nasprotniki slovansko-italijanskega bratstva, je dovolj zgovoren dokaz, ki priča o njegovi politični zrelosti; ni nasečilo na izzivanja, marveč se je dostojno vedlo ter zahtevalo edino mogočo rešitev vprašanja Julijske krajine, to je njeno priključitev k Jugoslaviji.

Iz dokaznega gradiva, ki ga je medzavezniška komisija ponesla iz Julijske krajine, je tudi razvidno, da se je naslanjala celo na dokumente in statistike, ki segajo nazaj v dobo izpred prve svetovne vojne. V njih pa najdete neizpodbitna dejstva, ki dokazujejo, da je Julijska krajina nedeljiva celota v etničnem, gospodarskem in geografskem pogledu in da tvori potemtakem sestavni del jugo-vzhodne Evrope. Povrh tega nam kaže statistika iz te dobe absolutno večino slovanskega življa v primeri z italijanskim.

V narodno osvobodilni borbi, ki se je bila tekom štirih let v drugi svetovni vojni, se je dvignilo vse primorsko ljudstvo, da doseže svojo narodno svobodo. Prvo je bilo na strani zaveznikov in tako doprineslo ogromen delež k zmagi pravične stvari. V tej nepozabni partizanski borbi je slovanski živelj imel takšen vpliv na sosedne narode, da so šli tudi ti v boj proti okupatorju. Mirno lahko trdimo, da je baš ta udeležba primorskega ljudstva v oboroženi borbi odločilno uplivala na zlom italijanske fronte.

Narodno osvobodilna borba in njena zmagata sta obenem mogočno uplivali in strnili vrste nasprotnikov fašizma v sami Italiji. Porajale so se italijanske edinice, ki so tudi s svoje strani doprinesle svoj delež k otrsitvi gorenje Italije od fašizma.

V Julijski krajini pa je našel italijanski del prebivalstva, v mirnem sožitju s slovansko večino, edino pravilno rešitev, ki mu obeta napredek in razvoj. In tega vidi edinole v novi skupni domovini — Jugoslaviji.

S KRVJO POSVEČENE TISOČLETNE MEJE

Spomenica goriških Slovencev medzavezniški komisiji za ugotovitev narodnostnih meja

Odposlanstvo goriških Slovencev (z dežele in mesta) je predložilo medzavezniški komisiji spodnja zgodovinska, gospodarska, narodnostna in politična dejstva, pri tem je posebej opozorilo na prispevek goriških Slovencev v skupni borbi z zavezniki proti fašizmu in nacizmu.

Zgodovinska dejstva

V spomenici pravi:

Slovenci smo se tu naselili proti koncu 7. stoletja po Kr. Že tedaj naši predniki so imeli proti jugu in zapadu mejo, ki je ostala v bistvu skozi stoletja neizpremenjena in ki danes poteka po objektivnem pričevanju italijanske knjige »Guida de Friuli« - Gorizia con le Vallate dell'Isonzo e del Vipacco, ki je izšla v Vidmu 1930, na strani 67 takole:

«Una linea che da Dolegna discende, costeggiando il ludrio sulla riva sinistra, per Rutars e Castel Trusio (Trus) a Brazzano, che poi volge in angolo quasi retto verso oriente e corre lungo il Collio fino all'Isonzo presso Gorizia, che qui forma una profonda insenatura per accoglierli la città santa e indi scende costeggiando l'Isonzo lungo la linea ferroviaria Gorizia - Monfalcone fino la dove essa, superato lo sperone di Sagrado, abbandona tra questa località e Fogliona il territorio della provincia Friulana; segna il confine linguistico fra Sloveni e Friulani del Goriziano. Territorio linguisticamente compatto e continuo questo degli Sloveni, che non presenta alcuna interruzione ne alcuna oasi...»

Opozarjamo, da je slovensko ozemlje kompaktno vzhodno od te meje in da sega proti vzhodu in severu do Drave in čez. Gori navedena zapadna etnična meja je torej že 1300 let stara in se v bistvu ni premaknila.

Na tem ozemlju so Slovenci ustanovili svoja naselja in med temi tudi Gorico, tam, kjer se sedaj razprostira goriško mesto. To ime je slovenskega izvora in kot tako od vseh zgodovinarjev, tudi italijanskih, priznано. Prvi dokument o tem imenu in naselju je iz leta 1001, ki navaja: «Vilae quae in Slavonica lingua vocatur Gorizia». Gorica pa pomeni kraj na hribčku in ob sončju. Kasneje se je kraj razvil v uradniško in gospodarsko-politično središče cele dežele t. j. Soške in Vipavske doline, Čepovanske in Trnovske planote, Spod. Krasa in Furlanske nižine med Brdi in Krasom. Bili so torej tuji trgovci in trgovci, ki so vnašali v mesto neslovanski živelj, a prastara in še danes običajna toponomastika tudi sredine mesta dokazuje, kjer je slovenska, da je tod kot domačin prebival ip da še sedaj prebiva slovenski rod, do čim se je italijanska manjšina tekom stoletij le priseljevala. Tudi v tem važnem oziru naj navedemo italijansko knjigo in sicer geopolitičnega strokovnjaka profesorja Ernesta Massija. «L'ambiente geografico e lo sviluppo economico nel Goriziano», Gorica 1933, ki na strani 119 piše:

«Nel 1556 (8. maggio) per decreti di Ferdinando la città veniva ampliata con le case e con la piazza Travnik (fuori porta Rastello), che — commenta il Della Bona — esistevano sin dall'inizio

del secolo (come risulta Urbani Cameralli dal 1500 impoi) ed erano soggette a prestazioni fondali verso la camera, Gorizia si estendeva sempre più sul primo terrazzo dell'Isonzo, che costituisce tuttora lo zoccolo su cui poggia la parte principale della città». Travnik pa je slovensko ime za zemljišče, kjer raste trava. In na drugem mestu: «... Diffatti nel 1708 la giurisdizione della città si estendeva sulla Brajda vecchia comprendente in soborghi che sorgevano sul resto delle odierne Via Favetti, Capella, Sant. Antonio ecc.». In dalje: V letu 1756 «... la giurisdizione si estendeva anche sul borgo dello Studenecc». Brajda, Studenecc itd. so pristno slovenska imena, dokaz, da so tamkaj kot avtohtoni prebivalci Slovenci in da so sedaj tamkaj bivajoči Italijani prisel-

so podana že z zgoraj navedeno, v stoletjih nepremaknjeno narodnostno mejo. Teh zanikati nihče ne more. Kar se pa tiče goriškega mesta samega, ki je tudi okrog in okrog obdano s slovensko zemljo in ki ima zvezo z Furlanijo oziroma dveh njenih okrajev (Gradiške in Krmina) — le preko mostu pri Ločniku, navaja avstrijska statistika iz leta 1910, čeprav izvršena na osnovi občelnega jezika in ne materinščine ali narodnosti, tele številke:

Gorica s predmestji 47989 prebivalcev. Od teh je bilo tedaj (s predmestji St. Peter, Vrtojba, Bukovica, Standrež, Podgora, Ločnikom, Pevmo, Solkanoin in Kronbergom) Slovencev 24402, Italijanov 21422, Nemcev 2165, Italijani s Furlani vred so torej tvorili večino v samem mestu. Pogled na mesto s Kalvarije, griča zapadno od Gorice, nad Podgora, potrjuje dejstvo, da leži mesto na strnjem slovenskem ozemlju, kakor tudi da je nadalje naravno gospodarsko, administrativno, geografsko, etnično in kulturno središče ozemlja oziroma dežele, ki je po 4/5 slovenska.

ljenci bodisi iz Italije same ali iz bližnje Furlanije.

Gorica, Travnik, Brajda, Studenecc, so torej kakor mnoga druga, oz. vsa stara topomastična imena na področju sedanjega goriškega mesta slovenska.

Sedanje tujerodno prebivalstvo se je torej kot otok na slovenskem ozemlju in kot manjšina v slovenskem mestu, kot bomo videli po edino relativno zanesljivi statistiki, priseljevalo iz drugih krajev. Mesto leži na slovenskem ozemlju, obdano od slovenskega ozemlja, je gospodarsko-politično središče Brd, Soške in Vipavske Doline, zapadnega Krasa in sedanjega okraja Gradiške in Krmina, torej ozemlja, ki se raztega vzhodno od gori navedene jezikovne meje z dodatkom obeh teh okrajev (Gradišča in Krmi-

Etniška in gospodarska dejstva

Je gospodarsko, administrativno, geografsko in kulturno središče goriških Slovencev, to je slovenskega prebivalstva. Soške in Vipavske doline, zapadnega Krasa in bogatega dela naše dežele do Alp.

Le v tej funkciji se je mesto razvilo iz nekdanjega naselja v sedanje moderno središče celokupne goriške dežele. Nesporen dokument tega je že navedena knjiga prof. Ernesta Massija, ki na svoji 291 straneh oktavnega formata dokazuje, kako je mesto geografsko, geografsko, upravno in prometno središče slovenske (po 4/5) dežele. Gospodarske niti, ki vežejo Gorico z zaledjem, so do 90% geografsko izpeljane po slovenskem ozemlju in se s tega ozemlja stekajo v njegovo geopolitično središče to je v Gorico nazaj.

Žrtve za svobodo

Slov. prebivalstvo gor. dežele je aktivno sodelovalo v borbi proti okupatorju na strani zaveznikov in doprineslo v tej neenaki borbi nezaslišane žrtve. Nad 5.130 bor-

cev je padlo v odprtem boju ali pa kot talci, 560 je pogrešanih, tisoči so pa ginevali v internaciji in v taboriščih Italije in Nemčije. Naša dežela kaže na vsakem koraku znamenja uničevanja in razdejanja s strani okupatorja. Sovražnik je požgal posamezne hiše kakor tudi celokupna naselja in vasi. Komen, Rihemberg, Žaga in mnoga druga imena pričajo o herojskem boju našega ljudstva za svojo svobodo in neodvisnost. Številke bi bile tu skrajno suhoparne, treba si je ogledati deželo samo in njene neizpodbitne dokumente trpljenja in požrtvovanja v bojih na strani zaveznikov za končno zmago proti Italiji in Nemčiji. In iz vseh teh zemljepisnih, etniških, statističnih, gospodarskih in bojnodoprinosnih razlogov zahtevamo, da se naša zemlja z Gorico vred priključi Jugoslaviji in meje potegne na našem ozemlju, potegne kakor veleva tisočletna ločilnica med slovanskim in romanskim prebivalstvom z vključitvijo neznanke italijanske manjšine, ki pa je na naši strani v svojih socialno najnaprednejših elementih.

PREGLED SVETOVNIH DOGODKOV

Priprave za mirovno konferenco v majniku

Byrnes (Združene države Amerike) je dal predlog, naj se skliče 25. aprila t. l. konferenca zunanjih ministrov v Parizu. Njegova nota je bila predložena Bevinu (Velika Britanija), Bidaultu (Francija) in Molotovu (Zveza sovjetskih socialističnih republik) s posredovanjem ameriških veleposlaništev v Londonu, Parizu in Moskvi.

«Želel bi — tako začenja ameriški zunanji minister — da bi se 25. aprila sestal v Parizu svet zunanjih ministrov, ki bi mu poleg tega prisostvovali zunanji ministri držav, ki so — kot je bilo določeno v Moskvi — zainteresirane na pripravljanju mirovnih pogodb, za mirovno konferenco, ki se mora vršiti v Parizu najkasneje 1. maja.»

Byrnes nadaljuje: «Upam, da se strinjate z menoj, da je tak sestanek bistveno važen, da bomo lahko nadaljevali sklepe o mirovnih pogodbah in o mirovni konferenci, ki smo jih sprejeli v Mo-

skvi. Upam, da bo vsakdo izmed nas lahko poslal navodila našim namestnikom, da bodo delali s čim večjo naglico na načrtih za mirovne pogodbe in prepustili najvažnejša vprašanja, o katerih se ne bi mogli sporazumeti, v rešitev zunanjim ministrom, ki bi se sestali v Parizu 25. aprila.»

V Washingtonu, Londonu in Parizu vedo povedati zainteresirani krogi, da bodo imeli štirje zunanji ministri v programu neposredno rešitev vseh vprašanj, ki se nanašajo na Italijo: vprašanje Julijske krajine, Tripolitanije in ostalih bivših italijanskih kolonij skupno z Dvanajstero-

točjem (Dodekanez v vzhodnem Egejskem morju); nato vprašanje reparacij (vojna odškodnina).

Na zapadu pričakujejo tudi, da bodo imeli zastopniki zunanjih ministrov do 25. aprila dovolj časa za proučitev obširnih poročil, ki jih je nabrala medzavezniška komisija za časa svojega bivanja v Julijski krajini.

Kakor poroča »Reuter«, zavisi hiter zaključek mirovnih pogajanj, ki se tičejo Italije, od tega, kakšno stališče bosta zavezeli Amerika in Anglija napram Sovjetski zvezi s posebnim ozirom na probleme, ki so zanjo veljavni. Tako je vprašanje mirovne pogodbe z Bolgarijo.

Nekateri govore, da prihaja sedaj slovanska era gospodstva nad svetom. To ni res. Slovani ne stremijo po tem, da bi si podrejali druge narode, da bi drugim narodom odvzemali svobodo in neodvisnost. Slovani hočejo samo mesto, ki jim pripada v družbi narodov vsega sveta. Slovanski narodi so kulturni in njim pripada bodočnost. Ako se že govori o neki eri, potem je to era kulture, ne pa osvajanja in zaslužjevanja drugih narodov. Slovani niso bili nikoli osvajalci in zaslužjevalci. TITO

Neresnične trditve o višini plačila italijanskih reparacij

Zadnje čase se je umetno pretiravala višina svote, ki bi jo morala plačati Italija na račun reparacij Sovjetski zvezi. Vse do zadnjega časa so objavljali listi, da je na septemborskem zasedanju sveta ministrov za zunanje zadeve »Rusija zahtevala, da Italija plača reparacije v višini 750 milijonov funtov sterlingov, kar predstavlja 3 milijarde dolarjev, in da baje ni nobenih izgledov, da bi bila Rusija pripravljena umakniti svoje terjatje«.

Sovjetska agencija Tass, ki je

navedla netočno poročilo »Yorkshire Post-a«, je ovrгла tako pisanje s sledečim pojasnilom: »Dejansko je na septemborskem zasedanju sveta ministrov za zunanje zadeve Sovjetska zveza predlagala, da Italija plača reparacije Sovjetski zvezi, Jugoslaviji, Grčiji in Albaniji, v višini 300 milijonov dolarjev, pri čemer bi odpadlo na Sovjetsko zvezo samo 100 milijonov dolarjev, o čemer se je že večkrat pisalo, tako v sovjetskem kot v inozemskem tisku«.

Sporazum je dosežen med Sovjetsko zvezo in Perzijo

4. aprila je bil dosežen popoln sporazum o številnih važnih vprašanjih v odnosih med Sovjetsko zvezo in Iranom. Pogajanja med sovjetsko in iransko vlado so se pričela v Moskvi in po prihodu sovjetskega poslanika so se nadaljevala v Teheranu.

Varnostni svet (pri organizaciji Združenih narodov) ni imel in nima vzroka razpravljati o perzijskem vprašanju, kajti popolnoma jasno je, da v sovjetsko-perzijskih odnosih v zvezi s pogajanjmi, ki so se vodila med obema državama, ni bilo in ne more biti ničesar, kar bi moglo ogroziti mednarodni mir in varnost.

Pozitivni rezultati, ki so bili doseženi pri sovjetsko-perzijskih pogajanjih, so izjalovili vse poizkuse reakcionarnih sil za preprečenje sporazuma med obema državama. In sedaj je razvidno, da je bil sklep Varnostnega sveta z dne 4. aprila, da se nadaljuje z razpravljanjem o perzijskem vprašanju 6. maja, neosnovan in naravnost nasprotujoč ustanovni listini Združenih narodov. Prav res ni bilo potrebno sprožiti tako imenovanega »iranskega vprašanja« pred Varnostnim svetom, ki je pričel svoje delo 25. marca v New Yorku. Že 24. marca je bilo objavljeno, da se je, sporazumno z iransko (perzijsko) vlado, umik sovjetskih čet, ki so še

ostale v deželi, že pričel in da se bo v petih ali šestih tednih zaključil.

V sporazumu med sovjetsko in iransko vlado je najvažnejša točka, ki se nanaša na ustavo-ovite skupne sovjetsko-iranske družbe za izkoriščanje petrolejskih vrelcev v severnem Iranu. Perzijska vlada se je obvezala, da ne bo dala v najem — kot koncesijo inozemskim družbam s soudeležbo inozemskega kapitala ali inozemcev — ozemlja zapadno od črte, ki je označena na zemljevidu, priloženem v pismu na ministrskega predsednika Perzije. Iranska vlada je tudi v pogledu položaja, ki je nastal v iranskem Azerbejdžanu, očrtała številne ukrepe, ki so potrebni za izvedbo važnih reform in skladu z obstoječimi zakoni in v duhu dobrohotnega zadržanja do prebivalstva Azerbejdžana.

Ureditev sovjetsko-iranskih odnosov je tem večjega pomena, ker smo videli, kako si je prizadevala mednarodna reakcija, da bi umetno napihnila iransko vprašanje, a Sovjetska zveza je ostala na svojem stališču; ona je za medsebojno sporazumevanje z drugimi državami, za vzpostavitev mirnega sožitja med narodi, za očuvanje miru in varnosti v splošen dobrobit človeštva.

Izdajalec ostane izdajalec

Beograjska »Borba« objavlja daljši članek podpredsednika narodne skupščine Moša Pijade, v katerem opisuje zločinsko delovanje Draže Mihajlovića:

Ze več mesecev je bil izdajalec Draža Mihajlović tako popolnoma izoliran, da je izgubil možnost vsake zveze s komurkoli v državi ali v inozemstvu. Mnogi vznemirjeni tuji novinarji, razpravljeni od nestrpnosti, ker v Jugoslaviji ni prišlo do državljanske vojne, ki so jo tako željno pričakovali od svojega priljubljenega »heroja«, so v tem času razširjali najrazličnejše izmišljene vesti o tem, kje je le, kaj dela. Bil je povsod, v Italiji in Trstu, pa zopet v Srbiji in Bosni. Sedva je imel za seboj ogromno večino prebival-

stva Jugoslavije in vedeli so celo povedati, da ima baje komaj 50 km od Beograda dobro organizirano in oboroženo vojsko, ki naj bi imela po nekaterih trditvah 70.000, po drugih pa celo 200.000 mož. Toda niti najbolj bedaste izmišljotine, niti najbolj večča zasledovanja niso mogla prodreti — naj mi bo dovoljeno, da se poslužim tega izraza — »železne zavese« izolacije, za katero je čepel Draža Mihajlović v svoji duplini.

Zato je bilo tudi pričakovati in je zelo razumljivo, da so bili nekateri krogi v inozemstvu preseščeni ob vesti, da so Draža Mihajlovića potegnili iz skrivališča in preselili v zapor.

Kdo zagovarja zločince Mihajlovića?

Naravno je, da so najbolj zatajarni izdajalci iz emigracije, tisti, ki so največ odgovorni za zločine in izdajstva Draže Mihajlovića: bivši Peter, Slobodan Jovanović, ki je kot predsednik emigrantske vlade odobril sporazum Draže z ustaši, bratje Kneževići, bivši veleposlanik Fotić, eden izmed največjih krivcev v zvezi z Dražo Mihajlovićem, Milan Gavrilović in drugi njim podobni. »Jugoslavanski nacionalni odbor« v Londonu, — kateremu dopuščajo delovanje brčkone v želji po prijateljskih odnosih z našo državo — je protestiral pri organizaciji Združenih narodov proti aretaciji Draže ter skupno s Petrom zahteva, naj se »prouči njegova aretacija«, naj se sestavi mednarodna preiskovalna komisija, da bi se zamajčilo »pravično sojenje«, ker v Jugoslaviji »ni zakonitih sodišč«. V Ameriki pa je tisti, ki bi moral prvi sedeti po-

leg Draže na zatožni klopi, Konstantin Fotić, zahteval, naj se ameriškim oficirjem, ki so bili v štabu Draže Mihajlovića od septembra 1943 do decembra 1944, dovoli, da pričajo v sodni razpravi proti Draži. (To je javil londonski radio 26. marca.) G. Fotić ni imel poguma, da bi samega sebe ponudil za pričó. Istega dne je poročala »Associated Press«, da je taisti Fotić naprosil ameriškega zunanjega ministra g. Byrnesa za posredovanje v Jugoslaviji, da bi se omogočilo pričevanje ameriških oficirjev in da bi mogel Draža Mihajlović dobiti ameriške zagovornike.

Ne bi imelo smisla navajati vse resnične in modre vesti teh agencij in listov, počenši od Reuterja in »Associated Pressa« pa do Jaltčinovega »Habera«. Povsod se ponavlja že davno demantirana pripovedka, da je Draža Mihajlović vodil borbo proti okupatorju

in da je bil prvi organizator te borbe. Treba je samo zabeležiti, da je Reuter svoji prvi vesti o aretaciji Draže Mihajlovića dodal: »V prvih dneh jugoslovanskega odpora je Velika Britanija oskrbovala Mihajlovića, toda maja 1944. je Churchill objavil, da bo vsa podpora prenešana na maršala Tita, ker se general Mihajlović ne bori proti sovražniku.«

Kakšne vrste bi bile pričé, ki jih nudi Konstantin Fotić, je pokazal neki Rajacić, ameriški oficir jugoslovanskega porekla, ki

Odmev po širnem svetu

Aretacija Draže Mihajlovića je imela odmev tudi v parlamentarnih in uradnih krogih naših zapadnih zaveznikov.

V angleški spodnji zbornici so nekateri konservativni poslanci postavili zunanjemu ministru g. Bevinu vprašanje, ali bo angleška vlada poslala Jugoslaviji slično noto, kakor jo je vlada ameriških Zedinjenih držav, v kateri bi zahtevala, naj se angleškim državljanom dovoli pričevanje v sodni razpravi proti Draži Mihajloviću. V svojem odgovoru je g. Bevin izjavil, da je angleška vlada podpirala Dražo Mihajlovića po kapitulaciji Jugoslavije 1. 1941., ker je bil prvi, ki je organiziral odpor proti okupatorju. Ni dvoma, je dejal g. Bevin, da je v drugi polovici 1941. Draža Mihajlović koristno služil zavezniški stvari, toda v teku časa je postalo jasno, da se bori Draža Mihajlović proti partizanom maršala Tita, ki so s svoje strani nadaljevali borbo proti okupatorskim silam. Ob koncu leta 1943. je prišla angleška vlada do prepričanja, da se general Mihajlović ne bori več proti Nemcem in da nekateri njegovih podrejenih oficirjev sodelujejo z Nemci proti partizanom. Anglija je zaradi tega prenehala oskrbovati Dražo Mihajlovića z

pravi, da je Draža Mihajlović, ko je bil 1. 1941 pri njem, »na svojem ozemlju dovolil delo partizanom« in da je »Tito zamajčil življenje, da pa se je Tito odcepil od njega, ker je hotel sovjetizacijo Jugoslavije«. Ta pričá zahteva za svojega četovodjo »korektno sodišče« in je objavil v »Evening Staru« sliko, na kateri je z Dražo in še nekaterimi četniki. Najbrže si je domišljjal, da mi nimamo celega kupa vsakovrstnih sličnih fotografij, za katere bi mnogi teh »korektnih« prič želeli, da ne bi nikdar zagledale belega dne.

orožjem in drugimi potrebščinami.

Govoreč o obtožbi, ki čaka Dražo Mihajlovića, je postavil g. Bevin dve možnosti: da bo Draža Mihajlović obtožen, ker se je boril proti narodno osvobodilnemu gibanju, in da bo obtožen zaradi sodelovanja s sovražnikom. V prvem primeru angleška vlada ni prizadeta, če pa se bo obtožba nanašala na karkoli, kar se je zgodilo v času, ko je general Mihajlović nastopal v imenu angleške vlade, se bo postavilo vprašanje pričevanja.

Jaz res ne vem, za katera dejanja bo sodišče obtožilo Dražo Mihajlovića. To je stvar preiskave in sodišča, pa tudi dokazov, ki obstajajo v podkrepitev obtožbe. Ne vidim pa, kako se more sodelovanje s sovražnikom ločiti od borbe proti narodno osvobodilnemu gibanju. Čeprav nam ostaja to prilično nejasno, moramo podčrtati odgovor g. Bevinu na vprašanje, ali bo poskušal zagotoviti, da se bo sodilo po pravičici, ne pa po politični zlovolji. Glede tega je g. Bevin dejal: »Dejansko moram domnevati, da vodi država, s katero imamo prijateljske zveze, svoje posle na pravičen način.«

Ameriška nota

Kar se tiče ameriške note, je naša vlada objavila svoj odgovor. Nočemo trditi, da je pri tej noti igrala kakršnokoli vlogo Fotićeva »spomenica«.

Po ameriški noti se zdi, da je Draža Mihajlović vodil borbo proti okupatorju vse do maja 1944. Od takrat dalje je postal osebnost, o kateri so razširjena nasprotujoča si mnenja v političnem svetu. Ker pa so bili večji del dobe, v kateri je bil »vojni minister«, v štabu Draže Mihajlovića ameriški oficirji, imajo iz prve roke dokaze, ki so lahko vplivni na obtožbo glede sodelovanja s sovražnikom. Zaradi tega je ameriška vlada izrazila željo, da bi se takim osebom omogočilo pričevanje. Zanima se tudi za čas in kraj sodne razprave.

Naša vlada je odgovorila na to noto zelo prijateljsko, izkoristila pa je priliko, da izrazi svoje obžalovanje, ker nota po vsem tem, kar je znano in dokazano, zanika izdajalsko zadržanje Draže Mihajlovića. Novo je v tem pogledu samo dejstvo, ki ga vsebuje naša nota, da to izdajstvo potrjuje tudi Draža Mihajlović sam.

Naša nota smatra za težko zgodovinsko zablodo poskuse, trditi še nadalje, da je narodni odpor proti Nemcem 1941. začel Draža

Mihajlović. Z malimi izjemami je Draža Mihajlović do novembra 1941. pasivno gledal borbo partizanov, nato pa jih je 2. novembra odkrito napadel in od takrat dalje neprestano skupno z Nemci, Italijani in ustaši vodil borbo proti partizanom odtodno proti Narodno osvobodilni vojski.

Jasno pravi nota naše vlade, da so zločini Draže Mihajlovića preveliki in prestrašni, da bi se moglo ali smelo razpravljati o tem, ali je kriv ali ne. Končno zagotavlja naša nota vladi Zedinjenih držav, da se bosta preiskava in sojenje Draži Mihajloviću vodila strogo po resnici in pravičici.

Po vsem tem je jasno, da bo sodna razprava proti Draži Mihajloviću predmet splošnega svetovnega zanimanja. Nimamo prav nobenega razloga dvomiti o visoki kvaliteti preiskave in sojenja. To bo še ena nova velika zmaga naših narodov, njihove osvobodilne borbe, njihove demokratske ureditve in njihovega ljudskega sodstva. Prav tako pa smo tudi prepričani, da bo imelo razbitje herojske legende, ki se je spletla okrog tega največjega izdajalca naših narodov, najboljši vpliv na odnos do vseh kvislingovcev tudi daleč izven naših mej.

Albert Sirk, akad. slikar:

Pripravljajni tečaj za umetniško-obrtno šolo

Kot v vsem šolstvu sploh, tako je 25 letno suženjstvo pod Italijo krivo, da naše ljudstvo do danes nima šole, v kateri bi bili deležni v svojem jeziku pouka v umetnostno obrtniški stroki. Znano je, da je taka šola obstojala v Trstu in da je zaradi jezikovnih težav bila dostopna le italijanskim učencem; učenci slovenske narodnosti so bili baš zaradi teh težav iz nje tako rekoč izključeni.

In vendar je med našim ljudstvom dovolj naraščaja, ki ima po naravnem daru visoki čut za umetnost in za njene aplikacije v dekorativni vseh strokah obrti.

Čut za dekorativno upodabljanje v našem narodu je zelo visoko razvito. To nam svedoči pestra in bogata ornamentika, ki jo zasledimo v ljudstvu samem in še pri kmečkem ljudstvu. Vsem je znano bogastvo stiliziranih okra-

sov panjev, pohištva, keramike, čipk in vezenin, železnih predmetov in stilizirane likovne umetnosti na steklu.

Bogastvo domišljije, ki ga zasledimo v narodnih motivih, pričá o visokem smislu za umetnost, ki živi v naši ljudski kmečki duši. Zaradi tega je umetno, da se sinovom ljudstva, ki je skozi stoletja gojilo to panogo likovne umetnosti, ne odreče pouka v sodobni dekorativi, ki naj bi se nanašala na izrazito narodne motive z ene strani, z druge pa se spoznavala z vsemi pridobitvami moderne sodobne dekorativne umetnosti. Naloga, tega pouka so velike, program zelo pester, raznoter in obširen. Saj gre za vse stroke obrti. Od mizarstva s svojimi sodobnimi intarziji v lesu, izdelanimi iz najrazličnejših furnirjev in barvastih vložkov, pa do stilizirane ornamentike v vezeninah, čipkah in tkalski obrti sploh. Aplikacije vložkov v skrinjah, ki postajajo zopet priljubljeni del pristno domačega pohištva, kakor sodobna dekorativna oprema steklenih vrat, stilizirana ornamentika hišnih fasad in lična sodobna oprema platnic in tiskarska oprema knjig, revij in tiska, vse to je bogato polje, ki ga zajema šola te vrste v obširnem programu pouka v umetnostno obrtnem učnem načrtu. Posebej je treba omeniti še umetniško ilustriranje knjig in kakršnihkoli publikacij, lepakov itd.

Umetnostno obrtno šolo lahko smatramo za predstopnjo umetnostne akademije; marsikateri talent, ki iz kakršnega koli vzroka ni našel poti v akademijo, začne svojo pot v umetnostno obrtniški šoli.

Dober del naših priznanih upodabljalčevih umetnikov je šlo skozi šole za umetnostno obrt in mnogim talentom je ravno ta šola usmerila korake na umetnostne akademije. Šola za umetnostno obrt torej lahko smatramo za nekako predstopnjo akademije, v kolikor se marsikateri talent izoblikuje na tej šoli, ali celo odkrije svoje višje poslanstvo in svojo neutešeno željo po popolnejšem umetniškem izražanju ravno na šoli, ki je namenjena obrtniški dekorativni umetnosti.

Da temu občutnemu nedostatku odpomoremo, smo sklenili odpreti tečaj, ki naj bi imel pripravljajni značaj in ki bo predhodna stopnja šole za umetnostno obrt. Naša nadarjena mladina bo tako imela priliko, da zadosti svojim teženjam in bo v svojem jeziku črpala iz neizčrpane zakladnice narodne ornamentike in sodobne dekorative ves zaklad strokovne izobrazbe. Uverjeni smo, da so med našo mladino in med odraslimi mnogi, ki bodo z veseljem pozdravili to iniciativo in da bodo z navdušenjem in v nemno obiskovali tečaj, ki jim bo poleg široko zasnovane teoretične izobrazbe nudil tudi praktično udeleževanje v stroki, do katere bodo čutili največje veselje. Učni načrt je obširen, vsestranski in strokovno na visoki stopnji.

Tečaj je namenjen nadarjenim, ki imajo veselje do upodabljalčev umetnosti, torej do risarstva in slikarstva. Za to naj se prijavijo vsi tisti, ki čutijo v sebi nagnenje do risanja in slikanja in ki želijo izraziti svojo govornico v risbi in sliki. Manj nadarjeni bodo, če imajo trdno in odločno voljo, svoj talent izpopolnili in pri smotrenem pouku, ki jim ga tečaj zagotavlja, dosegli stopnjo, ki jim bo omogočila udeleževanje na tistem polju, ki si ga bodo sami izbrali. Bolj nadarjeni bodo imeli priliko, da v polni meri zadostijo želji po svoji strokovni izpopolnitvi in po naglem uveljavljanju v dekorativni umetnosti, ornamentistiki in likovni umetnosti.

Tečaj se prične v kratkem. Zato se vabljeni vsi interesi, da se takoj prijavijo v via Carducci 6-II nadst. soba št. 1-2, kjer bodo prejeli vsa nadaljna pojasnila.

GLAS Z DEŽELE

Podgora

Obisk

Naše žene, organizirane v AFZ, so v nedeljo 7. aprila gostovale v bolnici odreda JA v Gorici. Izvedle so lep spored z enodejanskimi, recitacijami in pesmimi. Nastopil je tudi mešani zbor pod vodstvom našega znanega pevovodje, tov. Ivana Bradjota. Navzoči so bili tudi tov. polkovnik Benčič, in dva višja oficirja IV. Armije. Val aplavzov je spremljal celokupen spored naših žen; tov. bolniki so bili zelo zadovoljni. Uvodoma je tovarišica tajnica pozdravila navzoče oficirje in vojake, na kar se je v lepih besedah zahvalil tov. polkovnik Benčič. Obdarovani so bili s piškoti, sadjem in vinom; za vse to se je pri koncu zahvalil tov. Čebrom. S pesmijo »Hej Slovanci« smo končali ta lepo uspehi kulturni nastop.

Miren

Sindikarno delo v našem okraju

Sindikati so organizirali v Mirenem okraju celo vrsto sestankov in predavanj, ki so imela namen tudi oživiti solidarnost med delavnim ljudstvom. Sindikalna zborovanja so se vršila v Dolu na Krasu za kmete, v Sovodnjah za kmete in stavbene delavce, enako v Rupih, v Gabrijah za kmete, v Biljah za blatarje, v Mirnu za čevljarje, v Prvačini za kmete kakor tudi v Dornbergu in na Gradišču.

Delo naših sindikatov je predvsem v tem, da združi delavca in kmeta, da ju enotno poveže, kakor ju je družila štiriletna borba proti nacifašizmu. Sindikati imajo tudi nalogo, da organizirajo združništvo, ki je najmočnejše orožje proti izkoriščevanju. Tu bo naš kmet, ki bo prodajal svoje pridelke v zadrugo, dobil vse potrebščine za družino in za svoje gospodarstvo. Istotako bo tovarniški delavec dajal svoje izdelke in bo v zadrugi prejel ceneje vse potrebno, kar bo rabil in ne bo od nikogar izkoriščen.

Ker je šovinistična in kapitalistična reakcija v Julijski krajini na delu, da seje razdor med delavci in kmeti, je nujno potrebno, da nastopata ta dva sloja enotno, kar bo samo njima v prid.

Bilje

Naši pionirji

Pionirji iz Bilj niso hoteli zaostati za drugimi mladimi udarniki Primorske, ki ljubijo in spoštujejo velikega voditelja, maršala Tita. Ko se je mudila zavezniška komisija na goriških tleh, so izdelali na griču nad vasjo velik napis »Tito« ter so hoteli s tem pokazati, da bivamo tukaj Slovenci, ki smo se borili v osvobodilni borbi pod vodstvom maršala Ti-

ta in s katerim hočemo tudi v miru živeti v novi Ljudski Jugoslaviji.

Komen

Mladinski teden

Na predvečer svetovnega mladinskega tedna so zažareli mogočni kresovi po vsem okraju. Samo v Preserjih je gorelo nad 15 kresov; izkazal sta se tudi obe Brestovici in Kobjeglava.

Skoro v vseh vaseh našega okraja so se vršila predavanja in sestanki o pomenu mladinske organizacije. Mladinci in mladinke so opravljali razna važna in koristna dela, pomagali so tistim, ki nimajo doma delovnih moči, mladinke so predle in pletle, nogavice ter šivale perilo. Zopet drugi so čistili poti in postavljali slavoloke. Vršile so se kulturne prireditve, postavil se je poletni oder v Kobjilju, po nekaterih vaseh se je pobiralo za prizadete družine, mladina iz Lipe si je postavila sredi vasi mogočen drog za zastavo, mladina Velikega Dola in Vojščiće je spletla krasne vence iz samih vijolic ter jih nesla v Trst in še dodala 1000 lir za spomenik. Zopet druge vasi so spontano nabirale za tovariša Gasparinija, da bo lažje plačal naloženo mu globo, na katero je bil obsojen ker je pisal resnico. Mladina Temnice, Brestovice, Vojščiće, Volčjegrada, Ivanjigrada in Jamelj je tekmovala med seboj in s svojim udarniškim delom pokazala, da naloge, ki so jim bile zadane v svetovnem mladinskem tednu, so tudi vestno izvršili. Mladina iz Sela je iz borovcev postavila visok napis: »Tito«, ravno tako je mladina iz gorenje Brestovice sestavila iz kamenja ime našega velikega maršala Tita. Pionirji Klanca so si postavili nov Stenčes in so obljubili, da bodo pridno pisali in slikali. Pozabili niso na naše sirote in prav vse vasi so pridno nabirale ter zbrale lepe zneske v ta namen. Pozabljeni niso ostali zaprti antifašisti, tudi njih so se spomnili s priboljški. Mladina komenskih krajnih vasi je počistila in olepšala grobove padlih borecev, postavila je križe in napisne plošče. Skupno z ostalim prebivalstvom je mladina Gorjanskega in Klanca sklenila, da prekoplječasne grobove padlih borecev in da bo zanje spletla vence. Mladina v Volčjemgradu bo skrbela, da bodo grobovi padlih partizanov vedno ozaljšani s svežimi cvetlicami. Mladina Škrbine, Svetega in Lipe je zaključila mladinski teden z dobro uspešno prireditvijo; enako je to napravila vas Brestovica.

Ta razgibanost mladine in pionirjev Komenskega okraja, ki so je pokazali v mladinskem tednu naj ostane enako udarniška še za

naprej. Kakor so se zavedali svojih nalog v tem tednu, tako upamo, da bodo ostali tudi za naprej vredni žrtev svojih očetov in bratov za ljubljeno domovino Jugoslavijo.

V mesecu januarju in februarju si je zadala mladina nalogo, da bo do konca meseca stopila na delo za uničenje borovega prelca. To delo je tudi v udarniškem času dovršila. Prva vas, ki je postavila svoj delovni bataljon, je bila Gabrovica, nato so ji sledile vasi Kobjeglava, Selo, Korita, obe Brestovici in druge. Dobro so se izkazale delovne čete iz Pliskovce in Velikega dola; zaostati niso hoteli mladinci Volčjegrada, Kobjilja in Stanjela. Cela delovna brigada je očistila več sto ha gozda ter napravila skupno 26.804 ur.

Pionirji Rihemberga, Preserij, Kobjeglave, Vrhov in Brji prednačijo prav gotovo vsem drugim v našem okrožju. Zbrali so se ter priredili kulturno predstavo, ki

je prav dobro izpadla. Izkupiček prireditve je namenjen nakupu knjig za pionirsko knjižnico.

Zraven kulturnega udeleževanja so se prav udarniško pokazali v telovadbi in pri učenju telesne vzgoje.

Kanal

Za vojne sirote

V tednu, ki je bil posvečen vojnim sirotam, je pokazala antifašistična zveza žena v Kanalu veliko razumevanje in tudi požrtvovalnost. V ta namen so agilne žene nastopile z igro »Vrnitev«, ki je uspela v vsakem oziru prav dobro. Od izkupička so darovale 5000 lir za vojne sirote, 1000 lir za vojaško bolnico JA v Gorici, 600 lir za tiskovni sklad »Primorskega dnevnika« in 400 lir za sklad »Soškega tednika«. Prav tako so žene iz idrske vasi Melinki priredile kulturni večer in nabrale ob tej priliki 340 lir za vojne sirote. Zaoštati niso hotele tudi žene iz Ročinja; izvedle so prav pester program ter zadovoljile vse navzoče občinstvo. Tov.

hvalil za izkazano pozornost. Nato je zbranemu občinstvu spregovoril nekaj jedrnatih besed, za kar ga je občinstvo burno nagradilo z aplavzom. Po tej kratki oficijelni, a pristrčni slovesnosti je sledila igra »Raztrganci«, katero so igralci s Košutom lepo podali.

Okrajna kulturna prireditev žena v Renčah

V nedeljo dne 7. aprila se je vršila prva kulturna prireditev žena Mirenskega okraja. Z vsa skrbnostjo so se žene pripravile in program, ki je bil velik in pester, je vsem zelo ugajal. S »Himno žene«, ki jo je zapel ženski zbor iz Prvačine, je bil program odprt. Nato so sledile deklaracije iz Rupe, Renč, Gradšča in Sovodenj, pevski zbori iz Sovodenj, Gabrja, Prvačine in Bilj, zborovske recitacije iz Rupe in dve veseloigri »Posredovalnica«

Janko Kralj je prikazal pomen tedna, ki je posvečen vojnim sirotam ter pohvalil delo in požrtvovalnost naše žene v borbi in v miru.

Dne 31. marca t. l. se je vršila v našem trgu okrajna konferenca vseh kmetijskih in gospodarskih referentov. Razpravljali so o najvažnejših problemih, ki zanimajo danes našega kmeta. Prikazala se je velika potreba po zaščiti naših gozdov. Krajevni zastopniki so sklenili, da se bodo potom svojega krajevnega NOO-ja zanimali, da bodo gozdovi od naše strani zaščiteni. Glede semenskega krompirja so določili, da bodo v medsebojni pomoči višje ležeči kraji nudili semena nižje ležečim vsem v okraju. Okrajna nabavno-prodajna zadruga je prejela te dni od ZVU nakazanih 40 kvintalov semenskega krompirja, ki ga bodo razdelili med tiste kmetovalce, ki ga nimajo oziroma katerim primanjkuje semenskega krompirja.

sin pa je že preje padel v partizanih. Mladinci so razumeli ta težek položaj Staničeve družine ter ji z veseljem obdelali njivo za setev krompirja. Obvezali so se, da bodo tudi drugim družinam prišli na pomoč.

Mladinski sestanki se vršijo redno in vedno več mladine se zbira, da bo šla na skupno delo.

Gorenja vas pri Kanalu

Mladinski dom in še marsikaj

V naši vasi si je mladina postavila lep dom, ki služi predavanjem in zabavnim večerom. Nekaterim reakcionarnim elementom pa niso všeč jugoslovanske zastave, ki so razobešene po stenah. Pretekli mesec je bivši domobranec in do zadnjega zvesti oproda Hitlerja, Zgubin Danijel, doma iz Brd, a sedaj stanujoč v naši vasi, na plesni zabavi potegnil zastavo raz zida in jo vrgel na tla. To njegovo surovo in vsega obžalovanja vredno dejanje je bilo pa razkrinkano, čeravno je

misli, da ga nihče ni opazil. Isto je napravil naslednjo nedeljo.

Čeravno ni domačin, bi ga vprašali, ali se čuti, da je Slovenec, ali je ali ni sin slovenske matere? Zaslepljen je bil takrat, ko je stopil v domobranske, izdajalske vrste in takšen je ostal do danes. Za njega in za ljudi njegovega kova je pač osvobodilna borba bila zastoj. Naj nam ne pride pred oči, ko bo strnjeno primorsko ljudstvo uživalo sadove popolnoma priborjene svobode!

Ročinj

Pogreb dragega tovariša

Dne 7. aprila je bil v Ročinju pogreb padlega borca Strgarja Jožefa, ki je vstopil v osvobodilno vojsko jeseni leta 1944 in padel preteklo leto v borbi na Trnovem, kjer je bil začasno pokopan. Dobrega tovariša je spremila k večnemu pokopu velika množica ljudi in ga počastila z venci in cvetjem. Njegove zemeljske ostanke so nosili bivši partizani iz vasi. V slovo mu je spregovorila

ljujejo tovarišem iz Bovca za užitek ter dobrosrčnost, da so odstopili izkupiček predstave našemu društvu »S. Gregorčič«. Zeleti bi bilo, da bi se tudi Kobaričani v kratkem oddolžili bovškemu gostom ter jih obiskali s kakšno prireditvijo.

V Kredu pri Kobaridu

Prosvetno društvo »Nadiža« je dne 31. p. m. priredilo dobro uspešno prireditev, katere izkupiček je šel v prid vojnim sirotam. Spored je bil dobro izbran, obsegal je devet točk. Domači pevski zbor je zapel »Pesem o svobodi«. Tovarišica Vida je zapela »Vesno černo zarjo« in »Slovo« ter žela zaslužen uspeh. Igralska skupina je podala šaloigro »Trije ptički«. Veselo nas je iznenadila godba prosv. društva »P. Skalar« iz Idrskega, ki se je medpotoma ustavila v Robiču, Starem selu in Kobaridu.

Nabrali so 3412 lir, katere so namenili vojnim sirotam.

Prosveta

25 letni jubilej igralca
Justa Košute v Gorici

Ko je letos 15. marca obhajal Just Košuta 25 letnico svojega odrskega ustvarjanja v Trstu, je bil izrecno naprošen, naj bi prišel tudi v Gorico, ker bi ga njegovi odrski tovariši radi počastili v svoji sredi. Z veseljem je ustregel njihov želji in v soboto dne 7. aprila se je ob priliki gostovanja tržaškega gledališča to zgodilo. Prav na istem odru, kjer obhaja danes svoj jubilej, je pred mnogimi leti z vsem mladostnim elanom dajal krepkega povdarka odrski umetnosti, radi česar ga je vse občudovalo. Prav iz takratnih kritik lahko posnemamo, kako ga je vse hvalilo in kako je doživljal velike uspehe.

Pred pričetkom predstave »Raztrgancev« zvečer v Ljudskem domu so se zbrali tržaški igralci na odru s slavljenecem v

sredini. Veselega obraza, kakor je pač Košutova navada, je zrl krog sebe goriške tovariše, ki so mu priredili to slavnost. Prva je spregovorila tov. Marinka, ki mu je v imenu Izvršnega odbora izrekla najiskrenejše čestitke. Nato je predsednik Dramskega društva, star znanec iz predvojnih let, v daljšem govoru opisal delo tov. Košute za časa njegovega udejstvovanja pred leti v Gorici. Spominjal se je vseh njegovih razporov in pokazal njegovo trnjevo pot preko preganjanja in zaporov vse do danes. Po govoru mu je tov. Rojčeva izročila lep dar goriških igralcev. V imenu okrožnega odbora Slovenske prosvetne zveze, ga je pozdravil tov. Ocvirk ter mu izročil lepo usnjeno mapo, dar zveze, tov. Mrkuževa pa mu je poklonila krasen šopek iz vrst mladega igralskega naraščaja.

Ko je tov. Košuta vsakemu posebej krepko stisnil roko, se je vsem prav iskreno za-

in »Kordula«, ki so ju igrale žene iz Vogrskega in Bilj.

Dvorana je bila polna hvaležnega občinstva, ki ni štedilo z aplavzom. Posebno igri in zborna recitacija sta ugajali. Prireditev je pokazala, kako je naša žena vesela, če lahko kaj doprinese pri gradnji naše kulture, pokazala pa je tudi, da je še vedno, čeprav je toliko doprinesla v borbi za svobodo, še vedno pripravljena pomagati, kjer je potreba. Ves čisti dobiček je darovala za vojne sirote.

Prireditev v Kobaridu

Dne 25. p. m. je gostovalo v Kobaridu prosvetno društvo »Golobar« iz Bovca z veselo trodejkano »Trije vaški svetniki«. Igralci so izvedli svoje vloge v popolno zadovoljstvo številnega občinstva; posebno dobri so bili igralci, ki so predstavljali svetnike in županja.

Kobaričani se hvaležno zahva-

članica okrajnega odbora SIAU ter se oddolžila spominu junaškega borca. Teško prizadeti družini, ki je dala za našo osvoboditev tri sinove, izrekamo domačini in znanci toplo sožalje.

Kobarid

Zavezniki so ga odpustili

ZVU je odslovila tov. učitelja Rejec Danila, ki je vedno v popolno zadovoljstvo vseh staršev — in mislili bi, da tudi zavezniki oblasti — opravljal svojo ne lahko službo. A žal, da temu ni tako. Policija in sam guverner sta mu očitala, da dela propagando v šoli in izven nje. Nikak ugovor ni pomagal, češ, da je tako odločila višja šolska oblast v Gorici. Nam Kobaridčanom pa je silno žal, da smo s tovarišem Rejecem Danilom izgubili dobrega vzgojitelja ter vestnega kulturnega delavca.

Bovec

Poroka

Dne 31. p. m. sta se v Bovecu poročila na okrajnem izvršnem odboru tovariš Dušan Vrščaj, kapetan odreda, JA na Krasu in tovarišica Marija Cuder iz Vodenc pri Bovecu, aktivistka OF.

Mlademu paru želimo obilo sreče.

Bivši učenci so se spomnili 25 letnice, odkar je učiteljeval na slovenski šoli v Bovecu tov. Franc Uršič. Isti zopet poučuje našo mladino v svojem materinem jeziku ter z isto mladeniško silo vrši svojo učiteljsko dolžnost in to kljub njegovi starosti. Čez 50 tovarišev in tovarišic se je pretekli teden zbralo v lepo okrašen dvorani ter sprejelo zaslužnega učitelja s pesmijo, ki jo je pred desetletji še sam učil. Poklonili so mu šopek svežega cvetja, nakar so mu po kratkem nagovoru poklonili sliko našega planinskega pesnika S. Gregorčiča s podpisom vseh prisotnih. Tovariš učitelj se je vsem zbranim mladim tovarišem ganjen zahvalil za pozornost. Večer je minil med petjem narodnih in partizanskih pesmi.

Log pod Mangartom

Podpore

Pri nas se je že leta 1944 pobiralo za pogorelce iz Strmea; to razdelitev je izvršil g. župnik in ne bomo več o tem pisali.

Druge nabiralne akcije v prid Strmčanom pa ni bilo, pač pa se je nabiralo za Rdeči križ, partizanski teden, Vojkov dan in za stavkujoče tovariše. Podpora, ki se je delila septembra meseca, je bila zadnja socialna podpora za l. 1945. Prepotrebne družine so prijele po 120 lir na osebo. Sedem družin ni bilo obdarjenih, to pa ne iz kakšnih strankarskih nagibov, ampak zaradi tega, ker so gospodarji na delu pri rudniku, kjer tudi primerno zaslužijo in prejema te družine tudi begunsko podporo.

Podpora, ki se je delila v mesecu marcu, je prišla v roke socialnega skrbstva pozneje, po pridigi g. župnika in ni mogla priti v poštev, ker so listine bile napravljene v mesecu januarju.

Priporočamo pa dopisnikom in vsem namernim obrekovalcem, ki bi hoteli škodovati ugledu naših ustanov, naj bodo pravični in pošteni ter jim polagamo na srce, naj sprejemajo vsa naša prizadevanja na znanje tako, kakor jih sprejema naše težko prizadeto prebivalstvo.

Trbiž

Ob priliki obiska medzavezniške komisije

Dan, ko je bila medzavezniška komisija med nami, bo ostal vsem še dolgo časa v spominu. Pripadnost k Jugoslaviji smo prikazali s tem, da smo razobesili naše zastave in da smo, kjer je le bilo mogoče, iznašali naše težnje in želje do svobode in priključitve. Vse to pa ni bilo všeč

domačim in tujim reakcionarjem, ki so nas zmerjali z »brutti s'cia-vi« ter nam trgali zastave. Z nami so potegnile tudi avstrijske tovarišice, ki so čutile potrebo, da se združijo z nami Slovenci, saj so tudi oni kakor mi ječali 25 let pod fašističnim jarmom. V tej dobi so tudi oni spoznali sadove 2 tisočletne kulture italijanskih izzivačev in nič ni čudno, če so izjavile, da, kakor so naši predniki tisoč let v miru živeli z slovenskim življenjem, tako se tudi danes raje pridružijo k Ljudski republiki Jugoslaviji.

Slovenska Benečija

Ravne pri Oblici

Tovariš Predan Emil, ki je bil nekaj časa zaposlen pri delu v Brdih, je šel dne 7. marca domov, da uredi neke družinske zadeve. Še prej kot je prišel do vasi, ga na potu ustavijo trije domačini, zloglasni Pičininiji, oče in dva sinova, doma iz iste vasi. Sin Pio mu je nastavil na prsi pi-

štole in zagrozil, da ga ustrelji na mestu, če se gane. Nato so ga preiskali in ko so pri njem našli neko izkaznico, ki mu je služila kot osebna izkaznica, so ga odgnali s seboj v vas Ravne. Tam jih je prosil, da bi mu dovolili, da se gre preobleč v Kraver. Šli so tja in tu se je tovariš zaklenil v sobo, v upanju da bodo odšli. Pa se je zaman veselil. Dva sta se postavila na stražo, eden pa je odšel v San. Leonardo po karabinerje. Pripeljal je v zavezniško uniformo preoblečenega Italijana, ki je izvršil aretacijo z utemeljitvijo, da je partizan in da vohuni.

Ne ve se nič točnega, kam so nato tovariša odpeljali.

Vsem pevskim zborom!

Pesem »Stalingrajsko« bomo peli s slovenskim besedilom, kakor ga danes objavljamo. Napišite ga namesto dosedanjega pod note in se izvečbajte v njem.

Slovenska prosvetna zveza.

STALINGRAJSKA

*Oj, ti Volga, široka nam Volga,
kdo ne ljubi teh tvojih bregov!
Polna kakor morje,
silne tvoje vodé,
strah in groza sovražnikom vsem.*

*Nad veliko, nad rusko to reko
nepristopna, glej, straža stoji!
to je silen vojak, to je borec junak,
to je naš, to je naš Stalingrad.*

Glasbena šola v Gorici

ustanavlja mladinski in otroški pevski zbor. Vabimo vso mladino, ki ima veselje do lepega petja od 9. do 24. leta, a ni v mutaciji (doba spreminjanja glasu med 13. in 16. letom), da se priklasi k zbor-skemu petju v torek 16. aprila ob 19. uri v prostorih Glasbene šole na trgu E. de Amicis št. 8. Zbora bosta dva: otroški zbor dečkov in deklic do mutacije ter mladinski mešani zbor mladincev in mladenk po dovršeni mutaciji. Pridejo naj šolarji in dijaki kakor tudi mladina, ki ne obiskuje več šole, ali pa je zaposlena v raznih poklicih. Zbora bosta množična, zato pričakujemo velik odziv vse goriške mladine.

„Pot nove Jugoslavije“

Za petletnico ustanovitve Osvobodilne fronte Slovenije bo izšla v Državni založbi Slovenije važna knjiga, ki jo je spisal podpredsednik naše zvezne vlade, tov. Edvard Kardelj: »Pot nove Jugoslavije«.

V tej knjigi bodo objavljeni članki in govori Edvarda Kardelja iz časa narodno osvobodilne borbe 1942-1945. To so članki, ki so dvignili v osvobodilni upor vse jugoslovanske narode, ta upor potem vodili, krepili in mu dajali neprestano novih perspektiv za končno zmago.

Zato mora ostati ta knjiga splošno znana in vsakega zavednega Slovenca. Naj ne manjka v nobeni primorski hiši; čitajo in študirajo naj jo naši aktivisti in sploh pripadniki Osvobodilne fronte.

Knjiga »Pot nove Jugoslavije« bo obsegala preko 600 strani in bo stala za naročnike, ki jo bodo naročili do 1. maja, broširana 100 din, v polplatno vezana 140 din.

Nove knjige

Gregorčičeva založba v Trstu, podružnica v Gorici Ljudska čitalnica, Travnik 21.

Vsem naročnikom in prijateljem lepe slovenske knjige sporočamo, da je izšel drugi zvezek mladinske knjižnice »Mladec

Dragožit«, povesti slovenske zgodovine. Knjiga je ilustrirana. Društva in šole dobe knjigo po L. 40 za nevezan izvod. Knjige se dobi tudi v naših knjigarnah po L. 45. Na razpolago so tudi vezani izvodi.

V zalogi imamo še prvi zvezek mladinske knjižnice »Triglavov polet« in koledarsko serijo za leto 1946. Opozarjamo naročnike na koledar, da istega takoj dvignejo proti doplačilu L. 25.

Naročniki goriškega okrožja naj se obrnejo na podružnico v Gorici - Travnik, Ljudska čitalnica in to vsaki dan od 9 do 12.

Opozorilo delodajalcem

Okrožni Urad za delo sporoča interesiranim podjetjem, da z ozirom na brezposelnost v coni bodo sprejete prošnje za dovoljenje zaposlitve delavcev, bivajočih izven cone A, le omejeno in samo za kvalificirane delavce in šele potem, ko bo ugotovljeno, da na tem področju ni na razpolago zaprošenega osebja.

Končno sporoča, da se bo stopalo z vso strogostjo za prestopke nanašajoče se na sprejem osebja v zaposlitev.

Zaključek sadjarskega tečaja

V navzočnosti zastopnika ZVU, predsednika področja in šolskega nadzornika, se je vršil dne 8. t. m. pri Kmetijskem nadzorništvu zaključek sadjarskega tečaja, ki se je vršil v zimskih mesecih v slovenskem in italijanskem jeziku.

Načelnik Kmetijskega nadzorništva je pozdravil in se zahvalil navzočim oblastem za moralno in gmotno podporo, na kar je obrazložil udeležencem tečaja važnost sadjereje in potrebe praktičnega izvajanja prejetih nasvetov. Slednjič jih je pozval, naj se obračajo na Kmetijsko nadzorništvo, katero jim bo rade volje na razpolago z nasveti.

Nato je govoril predsednik področja, ki je vspodbujal gojence, naj izkoristijo na tečaju pridobljeno znanje, ker ima sadjereja

v tem področju bodočnost. Končal je svoj govor z željo za dober uspeh njihovega dela v prid krajevnega sadjarskega napredka, ki je vir blagostanja in bogastva za naše kmetovalce.

Nato so razdelili nagrade: kmetijsko orodje (škarje, nože za cepljenje, itd.) in majhne zneske za gojence iz bolj oddaljenih krajev.

Gojenci so bili zadovoljni; izrazili so zahvalo za zanimanje in podporo oblasti.

OBJAVA

Ravnateljstvo slovenskega višjega učiteljskega v Gorici sporoča v smislu okrožnice Višjega šolskega nadzorništva v Gorici:

Privatisti, ki se bodo v tekočem šolskem letu javili k učiteljskemu zrelostnemu izpitu, bodo morali dokazati, da so imeli učne nastope na kakih državnih osnovnih šolah in sicer vsaj povprečno šest ur na teden do konca šolskega leta. Ti kandidati naj vložijo pravilno opremljeno prošnjo pri ravnatelju učiteljskega, na katerem nameravajo polagati izpite. Ravnatelj bo prosilce razdelil po razredih krajevnih osnovnih šol, na katerih se vršijo učni nastopi. Samo ako bodo prosilci dokazali, da trajno stanujejo v kraju, kjer ni državnih ali zakonito priznanih učiteljskih, jim bo dovolil nastopati na kakih državnih osnovnih šolah v kraju, kjer stanujejo.

Vsi, ki se nameravajo prijaviti, naj to store takoj, in sicer po možnosti osebno v tajništvo učiteljskega, ulica Croce 3. Kolekovanji prošnji naj priložijo: rojstni list, šolska spričevala, zdravniško spričevalo o cepljenih kozah in potrdilo o plačanih taksah ali — če so teh oproščeni — prošnjo za oprostitev s potrebnimi listinami.

Dviganje deteljnega semena

Znano je, da mnogi kmetovalci še niso dvignili njim nakazanega semena detelje od strani Kmetijskega nadzorništva.

Opozarjamo jih, da ta nakazila nimajo več veljave, medtem ko vabimo tiste, ki ga rabijo, naj se zglašajo v uradih Kmetijskega nadzorništva v Gorici in Krminu, katera jim bode izstavila nova nakazila.

Razdeljevanje semenskega fižola

Pred nekaj dnevi se je zaključilo razdeljevanje nakazil za semenski fižol vrst: »Borlotti di Vigevano« (plezavec) in »Borlottini nani« (nizek), na prodaj pri tvrdkah Valli in Kmetijski zadrugi v Gorici in Krminu.

Znano je, da vsi kmetovalci, ki so dobili nakazila, še niso dvignili fižola za seme.

Opozarjamo jih, da bodo že izstavljena nakazila v veljavi samo do 13. t. m. Po tem določenem roku bo količina fižola, ki ostane, nakazana drugim kmetovalcem, ki ga še niso prejeli.

Iščemo tesarje

Okrožni urad za delo v Gorici vabi vse brezposelne delavce tesarje, izvečbane za naprave ogrodja za železobetonske zgradbe in mostove, naj se takoj javijo pri posredovalnicah za delo, kjer so vpisani kot brezposelni, da bodo takoj poslani na delo, ki se bo vršilo v Gorici.

DAROVI

Tov. Komic Jožef gostilničar iz Podgore, daruje za revne družine vasi Lir 500.

IZHAJA ENKJURAT NA TEDEN — Urednik: J. KRISTIJAN BAVDAŽ — Za list odgovarja: ALOJZ BUDIN — Uredništvo in uprava: GORICA, „Ljudski dom“ pritišče — Izdaja lista je odobrena od A. I. S. Tisk KATOLIŠKE TISKARNE v Gorici — Najemnik: „Primorski dnevnik“.

RAZGLAS

Goriška mestna uprava oddaja v najem za leto 1946 košnjo trave na bivšem pokopališču v ulici San Gabriele.

Kdor bi želel prevzeti omenjeno košnjo, naj vložijo svojo ponudbo v zaprtem pismu na občinski ekonomat (ul. Mazzini h. št. 19, notranja palača). Označiti pa mora tudi znesek, ki ga je pripravljen za to zahtevati.

Ponudbe se sprejemajo do 18. aprila 1946 dopoldne.

Podrobnejša pojasnila se dobijo pri občinskem ekonomu.

Drobne novice

* Maršal Tito je obiskal Bačko ter se je ob tej priliki posebno zanimal za delavske naselbine in pregledal mladinske organizacije, ki so udarniško na delu. »Zmagali smo v vojski«, je dejal, »sedaj bomo zmagali tudi v obnovi«.

* V Marseille (Francija) je prispela trgovska ladja »K. Vorošlov« natovorjena z žitom, katerega je Rusija poslala Franciji.

* Poljska vlada je priznala špansko republikansko vlado in je pooblastila svojega zastopnika pri organizaciji Združenih narodov, naj sproži vprašanje falangiščne Španije pred Varnostnim svetom.

* Generalni tajnik pri organizaciji OZN, Trygve Lie, se je obrnil do dvanajststoričnega članov komisije, ki se ukvarja z atomsko bombo, naj v najkrajšem času predložijo načrt za mednarodno nadzorovanje atomske bombe.

* Na sodni razpravi v Mauthausenu so prišle na dan grozotne izpovedi. Ena priča je izpovedala, da so ujetniki jedli človeško meso, da so se tako rešili smrti radi lakote.

* Letošnja žetev kave v Braziliji je večja od vseh žetev zadnjih 11 let.

* Amerikansko letalo P. 50 je doseglo svetovni rekord na progi Los Angeles-San Diego. Vožnja je s srednjo hitrostjo 1040 kilometrov na uro.

* Letalski promet med Moskvo in Vladivostokom je v letošnjem letu trikrat večji od onega iz leta 1945. V kratkem bodo stopila v promet letala, ki bodo vezala posamezna glavna mesta Zveze z glavnim mestom Moskvo.

* Angleško ministrstvo za civilni promet bo postavilo v promet 20 gigantskih vodnih letal. Ta letala bodo tehtala 120 ton in bodo lahko prevažala 100 potnikov s hitrostjo 560 kilometrov na uro. Preletela bodo brez pristanka do 8000 km.

* Zavezniške vojaške oblasti so izročile Jugoslaviji nemškega vojnega zločince Roesenerja, generala SS. General Roesener ima na vesti ogromno število slovenskih talcev. Preiskava se bliža koncu in kmalu bo stal krvoločni nemški general pred sodniki.

* Na zatožni klopi v Nuernbergu je tudi maršal Keitel, ki je prav nesramno trdil, »če ne bi bilo nuernberške razprave, bi sploh ne vedel, kaj sta Dachau in Mauthausen«. Predznanost, ki presega že vse meje!

* Znani voditelj indijskega kongresa Pandit Nehru je izjavil, da je potrebno, da se vse angleške oborožene sile umaknejo iz Indije. Nadalje mora priti do priznanja in proglašitve neodvisnosti Indije, na kar bo treba pričeti z volitvami za narodno skupščino, ki bo izdelala novo ustavo. V tem času je nujno potrebno, da se sestavi začasna narodna vlada, ki naj bi se sestavila na osnovi izvoljenih pokrajinskih vlad.